

Senioru lietu padomes sēde

2013.gada 9.oktobrī

PROTOKOLS NR.5

Rīgā,
Skolas ielā 28, 2.korpusa 3.stāva zālē

2013.gada 9.oktobrī
plkst. 10:57

Vada: Ilze Viņķele, labklājības ministre

Piedalās:

Ingus Alliks	Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietnieks
Janīna Ancāne	Biedrības „Vārkavas novada pensionāri” valdes priekšsēdētāja
Silvija Beikerte	Biedrības „Rīgas aktīvo senioru alianse” valdes locekle
Jāzeps Janiševs	Biedrības „Latvijas Senioru alianse” valdes priekšsēdētājs
Sarmīte Krecere	Latvijas Pensionāru federācijas priekšsēdētāja vietniece
Valērija Muižniece- Briede	Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vecākā referente
Andris Siliņš	Latvijas Pensionāru federācijas priekšsēdētājs
Inese Šmitiņa	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktore

Pieaicinātās personas:

Marija Kolneja	Jelgavas pensionāru biedrības pārstāve
Marika Petroviča	Veselības ministrijas Veselības aprūpes departamenta Primārās veselības aprūpes nodaļas vadītāja
Andis Paeglītis	Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Zobārstniecības un sejas ķirurģijas centra vadītājs
Elita Vinogradova	Latvijas Zobārstu asociācijas valdes locekle

Protokolē: Anda Turlute, Senioru lietu padomes sekretariāts, Labklājības ministrijas valsts sekretāres palīdzē

Darba kārtībā:

1. Priekšlikumi pensiju indeksācijai 2014.gadā un nākamajos gados.
2. Veselības pakalpojumi senioriem- to pieejamība, kvalitāte, iespējamie uzlabojumi (primārā veselības aprūpe (ģimenes ārsti) un zobārstniecības pakalpojumi).
3. Citi jautājumi.

1. Priekšlikumi pensiju indeksācijai 2014.gadā un nākamajos gados.

Senioru lietu padomes (turpmāk - padome) vadītāja **I.Viņķele** atklāj piekto padomes sēdi un dod vārdu Labklājības ministrijas Sociālās apdrošināšanas departamenta direktorei J.Muižniecei.

J.Muižniece prezentē iespējamus variantus pensiju indeksācijai Latvijā, ko izstrādājusi Labklājības ministrija (LM), kā arī norāda iespējamus indeksa variantus 2014.gadam. Uzsver to, ka pensiju indeksācija ir jāsaprot kā pensijas/atlīdzības aizsardzība pret pirktpējas samazināšanos, nevis kā mehāniska pensijas/atlīdzības apmēra palielināšana. Norāda, ka šobrīd likumā ir noteikts, ka visas pensijas tiek indeksētas, izmantojot Patēriņa cenu indeksu (PCI), taču LM piedāvā 4 iespējamās indeksa variācijas, izmantojot aprēķinā arī algas indeksu:

1. Indeksēt pensijas, izmantojot PCI- 1.0252;
2. Indeksēt pensijas, izmantojot PCI + 25% algas indeksu- 1.0386;
3. Indeksēt pensijas, izmantojot PCI + 50% algas indeksu- 1.0520;
4. Indeksēt pensijas, izmantojot PCI + 100 % algas indeksu- 1.0789.

I.Viņķele piebilst, ka jāpatur prātā arī konteksts, piemēram, ja atalgojums valstī pieaug par 8 %, tad indeksēt pensijas par 20 % nebūtu taisnīgi.

A.Siliņš jautā, kas tie ir par skaitļiem, kas izmantoti, izstrādājot šo prezentāciju?

J.Muižniece un I.Viņķele atbild, ka tie ir Finanšu ministrijas prognozēti skaitļi un ka tie tiek izmantoti arī budžeta veidošanā.

S.Beikerte jautā, kuru no šiem piedāvātajiem pensiju indeksācijas variantiem LM var atļauties finansiāli un ko LM no savas puses iesaka?

I.Viņķele norāda, ka šobrīd Sociālā budžeta stāvokļa ietvaros varam atļauties bāzes indeksācijas scenāriju, kas šobrīd ir noteikts likumā. Viss pārējais ir virs tā, ko varam atļauties. Aicina izprast to, ka, izmantojot pensiju indeksāciju, pensijas nepalielināsies tik daudz, cik gribētos. Tam domāti citi finanšu instrumenti.

J.Muižniece norāda uz iespējamajiem papildus izdevumiem attiecībā pret bāzes izdevumiem, kas rastos, ka tiek izvēlēta diferencētā pensiju indeksācija, kas iekļauj pensiju indeksēšanu, izmantojot gan PCI indeksu, gan algas indeksu (prezentācijā 9.slaidis). Tas nozīmē to, ka būtu jāveic pārrunas ar Finanšu ministriju, iespējams, jāveic budžeta grozījumi.

J.Janiševs izsaka 2 priekšlikumus: līdz 225.00 LVL (ņemot vērā to, ka 2014.gadā tāda būs minimālā alga) lielām pensijām pielīdzināt koeficientu 1.0520 (variants PCI+50% algas indekss), savukārt pensijām virs 225.00 LVL pielīdzināt vismazāko koeficientu 1.0126 (50 % no PCI).

A.Siliņš uzsver, ka Janiševas piedāvātie varianti ir negodīgi. Viņš piedāvā variantu, kad pensiju indeksācija tiktu veikta vienādi lielā apmērā visiem pensionāriem, neatkarīgi no viņu pensijas lieluma. Pirmkārt, tāpēc, ka tā būtu atbilstība pirmajam likumā deklarētajam mērķim, ka ir jāveic aizsardzība pret dzīves dārdzības pieaugumu. Otrkārt, izmantojot PCI ne visas patēriņa cenas ir tās, kas interesē pensionārus. Viņiem ir savs patēriņu cenu grozs. Piedāvā ņemt pensionāra minimālā patēriņa cenu grozu par pamatu aprēķiniem. Treškārt, norāda, ka visvairāk atbalsta LM piedāvāto otro variantu pensiju indeksācijai, kad tiek indeksēta daļa no

pensijas. Norāda to, ka, ja indeksē pensijas līdz 150.00 LVL apmēram, tad uzsver, ka „zaudētāji” būšot tie pensionāri, kuriem pensijas ir mazākas par 150.00 LVL.

I.Viņķele precizējot Siliņa kunga izteikumus, rezumē to, ka LPF piedāvā pieeju nonivelēt pensijas jeb to izlīdzināšanu, neatkarīgi no cilvēka ieguldījuma darba mūžā.

A.Siliņš nepiekrīt šādam kopsavilkumam.

I.Viņķele vēlreiz norāda, ka tas ir saskaņā ar viņa iepriekš izteiktiem apgalvojumiem un atzīmē, ka šiem cilvēkiem, kas kaut kādu apsvērumu dēļ nav varējuši sakrāt lielākai pensijai vai nav strādājuši, viņiem palīdz caur sociālās palīdzības sistēmu nevis nonivelē mūža devumu.

A.Siliņš uzsver, ka tas, ko LPF piedāvā nav mūža devuma nonivelēšana. Min piemēru, ka, ja vienam pensionāram pensija ir 150.00 LVL un pieliek klāt 5.00 LVL, tad viņam ir 155.00 LVL pensija; ja otram pensija ir 120.00 LVL un pieliek klāt 5.00 LVL, tad viņam ir 125.00 LVL. Kāda tur esot nonivelēšana?

M.Kolneja norāda, ka nesaprotot strīda jēgu. Arī viņas rūpe ir pensionāri ar mazām pensijām, uzsver to, ka ne tikai pensionāri ar mazu darba stāžu saņem mazas pensijas 100.00-120.00 LVL apmērā, ir pensionāri, kas arī ar lielu darba stāžu saņem šādas pensijas. Līdz ar to, ir vienalga, kāds ceļš tiek izvēlēts, galvenais, pacelt „augšā” nabadzīgos.

I.Viņķele norāda, ka, lai arī pensionāriem ir vienalga kāds mehānisms, LM nav vienalga un arī nedrīkst būt vienalga. Un, ja pensionāriem ir vienalga, tad nav jēgas šādai diskusijai. Vēlreiz uzsver, ka ar pensijas indeksāciju mazo pensiju problēma saknē netiks atrisināta. Rezumējot iepriekš izteikto, viņa pārjautā Siliņa kungam viņa izteikto priekšlikumu būtībai vai tām pensijām, kas ir zem 150.00 LVL, ir jāpiemēro, kas īpašs.

A.Siliņš norāda, ka ir nepareizi saprasts. Viņš piedāvā, lai visām pensijām pieliktu klāt summu, kas kompensētu pensionāra minimālā iztikas groza cenas pieaugumu.

I.Viņķele norāda, ka vienas vienādas konkrētas summas pielikšana pie pensijām, nav pensiju indeksācija.

A.Siliņš norāda, ka pielietojot indeksu, mazās pensijas saņems mazāku pielikumu nekā lielākās.

I.Alliks rezumējot Siliņa kunga iepriekšējos izteikumus saka, ka, ja vēlas palielināt mazākās pensijas tā, ka pensijas tiek palielinātas par vienādu naudas summu, tad tā īsti nav indeksācija, bet šeit var runāt par vispārēju pensijas apmēra palielināšanu. Norāda, ka ar indeksāciju pensija, protams, arī palielinās, bet ar to netiek risināts jautājums, vai cilvēkam ir taisnīgi piešķirta pensija vai nē. Tajā pašā laikā Allika kungs norāda to, ka var vienoties par robežu, pie kuras tiešām visiem pie pensijas pieliks vienādu naudas summu, bet tas nebūs attiecināms uz zemākām pensijām, jo tur vienādi nesanāks.

A.Siliņš saka, ka Allika kungs esot viņu pareizi sapratis. Tikai Siliņa kungs norāda, ka tas, ko viņi piedāvā ir aprēķina mehānisms priekš indeksācijas lieluma noteikšanas.

I.Alliks norāda, ka LPF ar savu priekšlikumu drīzāk vēlas palielināt pensiju kā tādu, kas jau ir atsevišķs jautājums un nav ņemams no sociālās apdrošināšanas sistēmas.

A.Siliņš norāda, ka piekrīt izmantot arī vispārējo iztikas minimuma grozu, nav jāņem vērā šis izstrādātais pensionāra iztikas minimuma grozs. Vienīgi uzsver, ka pensionāra iztikas minimuma grozs sociālajam budžetam ir saudzējošāks. Galvenais, lai pieturās pie principa, ka tiek kompensēts dzīves dārdzības pieaugums pensionāriem.

I.Viņķele norāda, ka jau šobrīd likumā noteiktais ir konkrēts dzīves dārdzības pieauguma kompensācijas mehānisms, tikai problēma ir tāda, ka, ja nav inflācijas, tad nav kompensācijas.

I.Šmitiņa uzdod precizējošu jautājumu Siliņa kungam- vadoties pēc LM 2.scenārija, bet ņemot vērā jūsu aprēķinus, vai tad, kad jūs izejat uz konkrēto summu un šī robežsumma būtu nosacīti 150.00 LVL, tad vai tie, kas ir zem 150.00 LVL saņem to konstanto summu vai viņiem tomēr piemēro indeksu, kas iziet no tās summas, ko jūs gribat?

A.Siliņš atbild, ka var izmantot indeksu, kurš iziet no šīs summas. Tad tiem, kas būs zem šīs summas, viņiem klāt būs mazāka summa. Kopumā viņš piedāvā izmantot LM 2.scenāriju tikai izmantojot citus skaitļus, ņemot vērā to, ka pensionāra iztikas minimuma grozs ir mazāks nekā citiem.

I.Viņķele norāda uz to, ka nav laika ņemt par pamatu darbam tādu lielumu (pensionāra iztikas minimumu), kas praksē šobrīd nepastāv un netiek oficiāli rēķināts, un vai tas vispār ir lietderīgi, ņemot vērā to, ka tas ir mazāks nekā vispārējais iztikas minimuma grozs. Skaidrībai par indeksāciju ir jābūt 3-4 mēnešu laikā. Viņa aicina turēties arī pie summas 200.00 LVL, ko šobrīd nosaka pensiju indeksācija un, kas šobrīd tiek uzskatīta par mazu pensiju. 200.00 LVL kā robežšķirtne.

Piedāvā indeksēt pensijas līdz 200.00 LVL ar vienu no šiem indeksiem, visticamāk, ka ar 25% vai 50% pieaugumu un tad to pārsniegumu ar cita veida indeksu.

I.Alliks lūdz precizēt- vai pārsniegumu vai visu pensiju, kas pārsniedz 200.00 LVL.

I.Viņķele rezumē, ka indeksē noteiktu summu visām pensijām. Aicina atgriezties pie jautājuma par algu indeksu.

I.Alliks norāda, ka šajā gadījumā ar algas indeksu tiek saprasts algu pieaugums valstī kopumā. Norāda, ka Finanšu ministrija ir prognozējusi gada inflāciju 2 % apmērā šobrīd, bet nav iespējams noteikt vai tā būs realitāte vai nē. Ja lielāka inflācija, tad var atturēties no algas indeksa izmantošanu aprēķinā, bet ņemot vērā, ka inflācija var būt mazāka, norāda to, ka tad ir jāatgriežas pie indeksācijas ar algas indeksu.

I.Viņķele retoriski jautā, tad kāds ir inflācijas apmērs pie kuras sāk pielietot indeksāciju ar algas indeksu un jautā, vai šādi noteiktu kārtību varētu iestrādāt likumā. Rezultātā lūdz laiku līdz nākamajai sēdei, lai šo ideju sagatavotu kā reālu iespējamo variantu indeksācijai.

J.Muižniece jautā, vai padome šobrīd domā par indeksāciju 2014.gada kontekstā vai tiek domāts par patstāvīgu normu iestrādāšanu likumā?

A.Siliņš uzsver, ka vajadzētu noteikt to patstāvīgi.

I.Viņķele lūdz laiku padomāt par šo arī līdz nākamajai sēdei.

2. Veselības pakalpojumi senioriem- to pieejamība, kvalitāte, iespējamie uzlabojumi (primārā veselības aprūpe (ģimenes ārsti) un zobārstniecības pakalpojumi).

I.Viņķele aicina kolēģus no Veselības ministrijas iepazīstināt ar Primārās veselības aprūpes situāciju Latvijā.

M.Petroviča uzsver to, ka jautājumu loks, ko seniori ir vēlējušies izdiskutēt saistībā ar veselības aprūpi Latvijā, ir ļoti plašs, tādēļ aicina šos jautājumus apskatīt pakāpeniski un šajā sēdē iepazīstinās seniorus ar Primārās veselības aprūpi. Prezentācijas laikā tiek uzsvērti ģimenes ārsta pienākumi attiecībā pret pacientu, seniori tiek informēti arī par viņu tiesībām attiecībā uz primāro veselības aprūpi.

I.Viņķele informē, ka sēdes laiks ir beidzies un sakarā ar to, ka nepietika laika jautājumam par zobārstniecības pakalpojumiem, aicina Andi Paeglīti nākamajā Senioru lietu padomes sēdē runāt par šo jautājumu.

3. Citi jautājumi

Labklājība ministrija rakstiski izteikusi priekšlikumu padarīt Senioru lietu padomes darbu iespējami caurspīdīgu un senioru mērķa grupai plašāk pieejamu, un attiecīgi aicina katrā senioru lietu padomes sēdē bez deleģētajiem padomes locekļiem vēl piedalīties arī citi senioru organizāciju biedrus, nosakot limitu 3 personas vienā sēdē un iepriekš piesakoties pie valsts sekretāres palīdzes Andas Turlutes, rakstot uz Anda.Turlute@lm.gov.lv vai zvanot 67021611. Šīs personas var piedalīties diskusijās un sniegt savus priekšlikumus, tomēr tām nav balsstiesību.

A.Siliņš priekšlikumu atbalsta.

J.Janiševs arī atbalsta

Nolēma:

1. **Ir panākta vienošanās, ka 2014.gadā visām pensijām indeksēs pensijas daļu, kas nepārsniedz 200 Ls.**
2. **Labklājības ministrija uz nākamo Senioru padomes sēdi izvērtēs pensiju indeksācijā izmantojamo indeksu- vai pensijas indeksēt, ņemot vērā tikai patēriņa cenu indeksu, vai papildus patēriņa cenu indeksam izmantot arī algas pieauguma indeksu, kā arī priekšlikumus par turpmāko pensiju indeksāciju.**
3. **Patēriņa cenu indeksa aprēķinā turpinās ņemt vērā Centrālās statistikas pārvaldes noteikto patēriņa grozu uz vienu mājsaimniecības locekli.**
4. **Tā kā nepietika laika prezentācijai par Zobārstniecības pakalpojumiem, nākamajā sēdē tas tiks iekļauts kā dienas kārtības jautājums.**
5. **Nākamo Senioru lietu padomes sēdi rīkot 2013.gada 13.novembrī pl.11.00.**

Sēdi slēdz plkst. 12:37.

Padomes priekšsēdētāja

I.Viņķele

Protokolēja

A.Turlute